

Nr 521

Av herr **Persson, Helmer, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.*

Den överenskommelse om prissättningen på jordbruksprodukter under det produktionsår, som tar sin början den 1 september, och som i proposition nr 180 förelagts riksdagen för godkännande, måste betraktas som otillfredsställande såväl för löntagarna som för det mindre jordbruket. Vid den tidpunkt då överenskommelsen ingicks hade kollektivavtal redan träffats för flera stora arbetargrupper på den s. k. treprocentslinjen. Utgångspunkt för dessa avtalsuppgörelser var bl. a. försäkringarna från statsmakternas sida att det fanns visst utrymme för löne- och standardförbättringar utan att prishöjningar därav skulle följa. Det verkade därför som en kallusch, särskilt för den stora metallarbetarkåren, när det i mitten av mars tillkännagavs att jordbruket skulle tillföras nära 290 miljoner kronor i inkomstökning i form av prishöjningar.

Härtill kommer emellertid också den otillfredsställande utformning i övrigt, som prisöverenskommelsen måste sägas ha. De definitiva inlösenpriserna för vete och råg skall fastställas först längre fram, nya prisstegringar skall kunna utverkas a) om världsmarknadspriserna stiger på spannmål och oljeväxtfrö, b) om i överenskommelsen förutsatta priser inte helt kan uttagas, c) om sockerbetspriset för 1955 sänks, d) om livsmedels- och transportarbetarnas löner höjs under året, e) om lantarbetarlönerna ånyo höjs efter årsskiftet. Överenskommelsen har med andra ord karaktären av ett såll genom vilket oavbrutet nya prisstegringar kan skakas fram under hela produktionsåret.

Å andra sidan får det inte bortses från att vissa av de förbättrade producentpriser, som ligger i de överenskomna prishöjningarna, har betydelse för det mindre jordbruket och utgör en om ock otillräcklig så dock starkt behövlig inkomstförbättring för dettas utövare.

Den avstämning, som här måste ske mellan löntagarnas och det mindre jordbrukets intressen, kan göras huvudsakligen på det sättet, att de överenskomna prishöjningarna subventioneras bort för tiden fram till årsskiftet, dvs. under nu gällande kollektivavtals löptid. Härför torde, om man utmönstrar de 19,1 miljoner kronor av inkomsthöjningen, som lagts på brödsäden och som i huvudsak skulle komma storjordbruket tillgodo, erfordras i runt tal 90 miljoner kronor av statsmedel. Utöver utmönstran-

det av ovannämnda belopp på 19,1 miljoner kronor ur överenskommelsen bör den ändringen göras, att kostnadsökningar resp. inkomstminskningar som sammantaget kan inrymmas inom den s. k. 4-procentregeln ej skall få föranleda prishöjningar.

På så sätt skulle löntagarna kunna ges garantier mot prishöjningar på livsmedel under återstoden av år 1955. Man komme att i förväg veta vilka prishöjningar som förestod vid nästa årsskifte, varigenom avtalsrörelsen kunde läggas upp med hänsyn härtill. För tiden därefter fram till utgången av produktionsåret, alltså till den 31 augusti 1956, skulle löntagarna likaså vara skyddade mot prishöjningar.

De högre producentpriser på mjölk, ägg, kött och fläsk etc., som genom prisöverenskommelsen tillförsäkras jordbruket, löser inte det mindre jordbruket ur de svårigheter som det dras med, särskilt i de delar av landet som i föl drabbades av missväxt. I övre Norrland, där 1954 var det tredje missväxtåret på senare tid, råder på många håll ett verkligt nödläge på landsbygden, med omfattande utslaktningar, minskad mjölkinvägning och motsvarande inkomstbortfall. Det är uppenbart att extraordinära och effektiva hjälpåtgärder här framstår som allt erforderligare. Som en måttstock kan ju nämnas, att Norrbottens och Västerbottens länsförbund av RLF beräknat fjolårets skördeskador i de båda länen till 60 miljoner kronor. Mot bakgrunden härav bör man för nästa produktionsår fördubbla de extra mjölkpristillägg som utgår till jordbrukarna i norra Sverige. För en jordbrukare i övre Norrland skulle detta, vid en antagen årsleverans av 10 000 kg mjölk, medföra en behövlig inkomstförbättring med 900 kronor. Den härav föranledda utgiftsökningen för statsmakterna stannar vid 31 miljoner kronor.

Då det också i övrigt framstår som angeläget att bereda de jordbrukare lättnader, som under senare år drabbats av skördeskador, bör statsmakterna överväga att avskriva de 45 miljoner kronor, som riksbanken har utestående i stödlån efter skördeskadorna 1950—1952, i de fall dessa lån belöper sig på mindre jordbruk.

Aberopande vad som ovan anförts hemställes,

dels att riksdagen, med godkännande i övrigt av överenskommelsen om prissättningen på jordbrukets produkter, under regleringsåret den 1/9 1955—31/8 1956 måtte besluta,

1) att ej godtaga den överenskomna höjningen med 2 kr./dt av de tidigare fastställda sänkta priserna för vete och råg;

2) att till överenskommelsen foga ett uttalande av inneböörden, att de kostnadsökningar respektive inkomstminsk-

ningar, som sammantagna låter sig inrymmas i den s. k. 4-procentregeln, ej får föranleda prishöjningar; samt

3) att i enlighet därmed ej godtaga punkten 7 i den del, som uttryckes i bisatsen "oavsett 4-procentregeln";

dels att riksdagen måtte besluta,

4) att utöver det i propositionen angivna nettobeloppet för statens kostnader för prisregleringar på livsmedelsområdet, ett ytterligare belopp på 90 miljoner kronor ställes till förfogande, avsett att intill den 31 december 1955 täcka överenskomna inkomsthöjningar på 270,5 miljoner kronor medelst subventioner;

5) att det belopp, som i propositionen förutses till extra mjölkpristillägg i norra Sverige, höjs från 31 miljoner kronor till 62 miljoner kronor, i syfte att under regleringsåret 1955/56 möjliggöra en fördubbling av de utgående extra mjölkpristilläggen.

Stockholm den 26 april 1955

Helmer Persson

Gunnar Öhman

Anton Norling